

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Examen Theologiæ Moralis

Moure, Antonio Fernandes de

Coloniæ Agrippinæ

Cap. 3. De vi coactiva legum humanarum quoad forum externum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40934

CAPVT III.

De vi coactiua legum humanarum, quæ
ad forum externum.

De consensu subditorum requisito
ad legis obligationem. § 1.

3 An possit legislator subditos inuitos, & repugnantes
cogere ad legum obseruantiam.

3 **Q**VÆSTIO. Potestne legislator subditos inuitos, & repu-
gnantes cogere ad legum obseruationem? RESP. Po-
test, capit. De Liguribus. 23. qu. 5. Ita Turcremata
ad cap. Ideo d. 4. quest. 1. num. 2. ex Hugone, & Archidiac.
Ratio est, quia potestas legis ferendæ esset ridicula, &
inutilis, si eius obseruantia ex populi penderet arbitrio.
Hanc vim coactiuam appellauit D. Paulus Rom. 13. gla-
dium, & parere legibus, vocat parere necessitati, vt *ibidè*
aduertit D. Thomas. Hæc dixerim absolute, in particu-
lari tamen. Dico primo. Leges Ecclesiasticæ (ad quas con-
dendas datur in Ecclesia iurisdicctio à Christo Domino) nullum
requirunt populi consensum. Dico secundo. Le-
ges ciuiles latæ à Regibus (qui ab ipso populo potesta-
tem acceperunt) etiam non requirunt populi consen-
sum, nisi exorbitent à communi regni utilitate. Dico
tertio. Leges ciuiles latæ à Regibus, qui regnant iure
belli, obligant absque consensu inuitos, & repugnantes
subditos. Ratio est. Quia tales reges à populo non acce-
perunt potestatem, sed à victoria, qua rebelles sub suam
potestatem redegerunt. Dico quarto. Leges latæ à maio-
ribus cum consensu viuentis populi, obligant posteros
etiam repugnantes, & inuitos. Ita Couar. ca. *Almamater.*
1. p. §. 9. nu. 2. cum communi. Ratio est. Quia vt idem per
successionem ceteris fluuius, ita & populus quotidie
oriens, & occidens. L. *Proponebatur ff. de iudic.*

Contra hanc quartam conclusionem sic aliquis ar-
gumentabitur. Posterius non tenentur seruare vota ma-
iorum;

iorum;

iorum; ergo, nec leges, & statuta? R E S P. vota reali-
maiorum obligare posteros; vt constans est Docto-
rum sensus. Nam cum succedant in eorum hereditates
ex quodam quasi contractu, ad ea obligantur. De per-
sonalibus singulorum, est etiam concors opinio, non te-
neri, nisi ipsorum posterorum consensus accedat. De
personalibus totius populi videtur Nau. in sum. capit. 11.
num. 74. posteros obligare. Negandam tamen esse talem
obligationem ex vi voti, & ideo cum re vera decurrit
posteris, dico ortam esse ex quodam quasi statuto maio-
rum, ipsa consuetudine confirmato. Quod quidem ab
ipso populo abrogari non potest, quia transijt in consue-
tudinem: consuetudo vero abrogari non potest a populo
sine consensu superioris, vt infra dicam.

De Promulgatione legum necessaria ad
earum validitatem. §. 2.

- 1 An requiratur promulgatio ad legum validitatem.
- 2 Quomodo valida erit promulgatio legum.
- 3 An necesse sit, vt talis promulgatio fiat in singulis or-
bibus regni.

1 QVÆSTIO. Requiritur ne promulgatio legum ad earum
obligationem? R E S P. Requiritur. Ad civiles
constat ex Auth. Vt facta noua Constitutiones, collat
ibi Gloss. & Doctores; & L. leges sacratissima Cod. de legibus.
Ad ecclesiasticas vero ex capit. 1. De postulat. pralat. & in
Panormitan. cap. in istis distinct. quarto §. leges.

2 QVÆST. Quomodo promulgatio valida erit? R E S P.
Quouis signo externo fiat expressiuo imperij superioris,
satis est ad inducendam huiusmodi obligationem. Ita
Fulg. L. De quibus. num. 1. ff. de legibus Ioan. And. ad reg. Nemo
potest lib. 6. Felis. & Riffa. in rubr. de constitut. Selua de be-
nefic. quæst. 22. num. 14 & claret ex cap. 1. de iureiurand. in 6.
& ex Clemen. Dudum de sepult. §. Nos etenim cap. Instituit. 25.
quæst. 2. Nisi alicubi consuetudine approbata introdu-
ctum sit, vt non nisi certis ceremonijs promulgatio vali-
da censetur.

3 QVÆST. Estne necessarium, vt hæc promulgatio fiat in
singulis orbibus? R E S P. Minime, sed est satis, quod in
curia

Curia principis, aut loco celebriori Prouinciæ inculce-
tur cap. De postul. Pralat. traditque Panor. ad cap. Cognoscen-
tes de constit. & Bald. ad Leges sacrat. Cod. de legib.

De tempore, quo incipiunt leges obli-
gare, postquam promulgatæ
sunt. § 3.

I Quando incipiunt leges obligare.

QVAESTIO. Quo tempore incipiunt leges promulgatæ
obligare? RESP. Dico primum. Si in ijs exprimitur
tempus, ex tunc, capit. Cum singula de preb. libr. 6.
Gloss in Clement. 2. de heret. verb. ex tunc. Dico secundum.
Leges quas condunt Vniuersitates, capitula, Episcopi, &
similes minores magistratus, obligant statim post so-
lemnem promulgationem. Ita Hostiensis in sum. titul. de
Constit. §. quando. Roteus. p. 3. de synod. Sylu. verb. Lex. qua.
6. Turrecrem. ad cap. In istis. §. leges. d. 3. Nauar. in sum. capit.
23. numer. 44. & cons. 1. de constit. quaest. 4. Dico tertium. Lex
noua continens ius antiquum, seu declaratoria tantum
iuris antiqui obligat statim post promulgationem. Ita
Turrecrem. supra. Ioan. And. Paulus, & Gloss. in proem.
Clement. §. de cetero. Francus, & Gloss. supra data sexti.
Hoc intelligo, nisi tale ius antiquum per contrariam cõ-
suetudinem præscriptum abrogatum esset. Vel nouam
pœnam adijciat supra ius antiquum: in his enim eadem
esset ratio, ac si nouum ius crearetur. Dico quartum. Le-
ges ciuiles Principum supremorum: cum nouum ius
continent, neque tempus obligandi præscribunt, obli-
gant in quauis prouinciæ parte à duobus mensibus post
promulgationem, sic habetur. Authent. Ut factæ nouæ
constit. Ita Doctores communiter, qui leges testamen-
torum ad omnes extendunt Panor. ad cap. 2. de constitu.
Hostiensis. Ioann. Andr. & Felynus ad idem capit. Bald. ad
L. Leges sacrat. Codic. de legibus. Rosell. & alij; verb. Lex.
Standum tamen est iuri vniuscuiusque Regni. Nam in
Lusitania leges promulgatæ in regia Cancellaria, aut do-
mo Supplicationis, valent in Curia post octo dies, alijs
in locis post tres menses, licet in illis non fiat promulga-
tio.

Medull. Casuum

V

tio.

tio. Ita *lib. 1. Ordin. tit. 2. §. 10.* Dico *quintum.* Leges à summo Pontifice latae, tolemniter Romae promulgatae, obligant ibidem post duos menses. Ita commune interpretamentum Doctorum. Ratio est, quia de hoc nihil decretum in iure canonico: standum est ergo iure civili, nam quae in iure canonico determinata non sunt, determinanda sunt iure civili: per *cap. 1. de noui operis nunciatio. ca. Si in adiutor. d. 10.* notatque Innocent. *ad cap. final. reb. Ecclesi. non alien.* in iure verò civili. *Authent. Ut facta noua constit.* obligat post duos menses. Quando vero huiusmodi Pontificiae leges incipiant obligare in quavis prouincia orbis, his est magna inter Doctores. Prima opinio requirit promulgationem earum, in vnaquaque prouincia. & ait non nisi post duos menses à promulgatione ibidem obligare. Ita Gloss Felinus, Decius, & *ad cap. 2. de constitu. Nauar. in sum. capit. 2. 2. numer. 44.* sequent Panor. *ad ca. 2. citatum. Angel. ver. Lex. num. 1.* Coccard. 2. *quast. 9. art. 4.* Ratio eorum est iam assignata, quod standum est iure cōmuni. Secunda opinio requirit etiam promulgationem in prouincijs singulis, ait vero, si iam elapsi sunt duo menses à promulgatione facta Romae statim obligare à primo die promulgationis in prouincia factae. Ita Sor. 1. *iust. qu. 1. ar. 4.* Medina. 12. *qu. 90. ar. 4.* Pelatius in 3. *d. 37. d. 1.* Inter eos tamen adhuc est dissidium. Nam Medina adhuc exigit publicationē in quasi diocesi. Atque hoc de poena certum est, nam *cap. Cum infirmus. de poen. & remissa* decernitur: & postea decreuit Greg. XIII. Ratio eorum est, quia videtur nimis durū obligare post duos menses Indos, & alios remotissimarum partium orbis incolas, legibus, quarum notitia ad eos permeare nequit. Tertia opinio asserit huiusmodi leges obligare se post duos menses à promulgatione, facta Romae, à toto orbe terrarum. Ita Ioan. And. *super data sexti. Panormita. ca. Nouerit de senten. excommun. Nauar. tom. 1. cons. ca. qu. 4. ibid. qu. 6. §. 3.* Et hic est stylus Curiae Pontificiae, secundum quem in ea deciduntur causae totius orbis per leges Pontificias, postquam Romae promulgatae sunt. Casus est expressus, *ca. prim. de posu. pralat.* de quodā Episcopo scopo cautante ignorantiam legis, contra quam iuit, &c.

De legibus irritatorijs, reuocatorijs, & priuilegiatiuis, quo ad earum validitatem. §. 4.

- 1 An leges irritatoriæ obligent ignorantes.
- 2 De legibus reuocatorijs.
- 3 De legibus priuilegiatiuis.

QUÆSTIO. Obligantne leges irritatoriæ ignorantes eas ad validitatem contractus? **R**ESP. Maxime. Itaque licet quis ignoret matrimonium esse inuvalidum contractum in secundo gradu consanguinitatis: si contrahit, non facit validum contractum Ita Nauar. cap. 23. num. 44. Palu. in procem. Clem. Decius ca. 2. de Consi. Fely. ibidem & alij Et ideo omnium resolutio est, legem irritantem statim à publicatione valere, ca. Dudum. ca. Quod idem. ca. Postquam. de prob. in 6. docetque Panor. ca. Staphilius. de grat. spectat. forma. 8. numer. 8. Gloss. cap. 1. de concess. prob. & Franc. in data sexti.

QUÆST. Quid censes de reuocatorijs? **R**ESP. Dico primum. Post factam reuocationem priuilegiorum, quicumque certior factus est, non potest illis deinceps uti. Dico secundum. Leges reuocatoriæ gratiarum & beneficiorum, quorum consecutio conceditur absque dispendio rei familiaris, statim obligant ignorantes à promulgatione earum. Et ideo etiam in conscientia talis, nec consequitur huiusmodi gratias, nec facit fructus beneficij, si beneficiatus est. Dico tertium. Leges reuocatiuæ priuilegiorum, quorum fructus pertinet ad essentialem animæ salutem, qualis est absolutio à peccatis, non sunt validæ erga ignorantes, cum ignorantia est communis in provincia, vel saltem in loco, ubi concessa erant priuilegia. Hanc deducunt Auctores ex *L. Barbarius. ff. de offic. prat.* per quam legem valent acta cum communi errore facti, & titulo siue vero, siue præsumpto, & habito ut vero. Quando vero communiter ignoratur, priuilegia esse reuocata, datur communis error factis: ratione vero Bullæ, seu priuilegij, datur titulus præsumptus, tenent igitur, quæ sic fiunt, non solum foro externo, sed etiam in conscientia.

3 QVÆST. *Quid censes de legibus priuilegiatiuis?* R. S. P. Leges priuilegiatiuæ statim obligant à sua promulgatione. Ita Panorm. cap. 2. de consti. Paul. & Gloss. proem. Clement. verb. de catero. ibidem. Felin. Anchar. conf. 319. Rom. conf. 330. Gemin. cap. 2. de concessi. prabend. numer. 4. Franc. cap. ex parte. 5. de concess. prabend. L. Diua memor. Cod. de curio lib. 10. ca. 1. de concess. prab. Verumtamen aduertendum est, has leges priuilegiatiuas statim obligare, quo ad fauorem, non vero quoad pœnam appositam ijs, qui contra tale priuilegiũ iuerint. v. g. conditæ sunt leges priuilegiatiuæ in fauorem Ducis Brabantia, ne quis venerit intra finem septem sub pœna verberum, quo ad pœnam est lex penalis, & ideo non obligat statim, sed post tempus aliarum legum. Latæ sunt Leges Pontificiæ in fauorem Ecclesiæ sub pœna excommunicationis ipso facto: obligat statim, quo ad fauorem, & eo vti potest talis Ecclesia, verum contrafacientes non incurrunt excommunicationem, nisi post duos menses à promulgatione earum.

De acceptatione Legum, an requiratur ad earum validitatem. §. 5.

1 *Quid dicendum de acceptatione legum.*

2 *Quæ lex censenda dura, quæ irrationabilis.*

1 QVÆSTIO. *Quid censes de acceptatione legum?* R. S. P. Dico primum. Non peccant, qui legem duram, & prudenti iudicio irrationabilem non acceptant. Ita Gloss. cap. 1. de Treug. & Pace, & Felyn. ibidem. Colon. 4. Gemin. cap. In istis. §. Leges. d. 4. Cardin. Alex. ibid. Zabarel. in proem. Cle. §. vniuersit. qu. 2. Iason L. Non nouit. 2. Cod. de iudic. Nau. in sum. capit. 33. nume. 41. Probatum capit. In istis. §. leges. dist. 4. vbi leges confirmari dicuntur cum moribus vrentium confirmantur, & ex L. De quibus ff. de legib. hisce verbis. *Nam cum leges nulla alia causa reneant, quam quod iudicio populi receptæ sunt. Ratio est quia multæ leges moribus patriæ non conueniunt.*

2 QVÆST. *Quæ lex censenda est dura? quæ prudenti iudicio irrationabilis?* R. S. P. Si civilis est, quæ patriæ moribus contradicit. Si Ecclesiastica, quæ antiqua, & laudanda

li. cor.

bili consuetudini aduersatur. Ita Ancharan. *conf.* 214. Turrecrem. *capit. In istis. §. ideo. dist.* 4. Dico secundum. Quando lex est conuenticus, & rationalis, peccant illam non acceptantes ab initio. Postquam tamen per contrarios actus non recipitur, cessat illius obligatio. Hæc conclusio certa est, & indubitata apud omnes.

CAPVT IV.

De obligatione legum humanarum, quo ad
forum internum.

Quantum obliget lex humana
actus internos, §. I.

I Quid possit lex humana erga internos actus.

I QVÆSTIO. Potestne lex humana quidquam præcipere quo ad actus internos? RESP. Actus purè interni non non subiacent legi humanæ. Ita omnes ferme Theologi. Durand. *in 4. d. 17. quæst.* 1. Palud. *quæst.* 7. & *d.* 15. *quæst.* 5. art. 2. Gabriel. *quæst.* 1. *dub.* 5. & *lect.* 04. *in canon.* lit. K. Med. *de orat. quæst.* 29. Tabie. *excom.* 1. *casu.* 4. *num.* 4. Cast. 2. *de iuss. har. pun. cap.* 13. Ierlon. *Alfab.* 12. *lit.* C. & D. Almain. *de potest. Ecclesiæ.* cap. 7. D. Ant. 3. *p. tit.* 13. §. 4. cap. 7. Sylu. *hora canon. quæst.* 1. & *excommun.* 7. *quæst.* 2. videturque expressa D. Thom. 1. 2. *quæst.* 904. art. 4. his verbis. In his que pertinent ad interiorem motum voluntatis, homo non tenetur homini obedire, sed Deo. Eam tenuere ex canonistis Nauar. *in sum. cap.* 27. *num.* 38. & *de pœn. disp.* 5. *numer.* 24. Couar. *Reg. pœnarum. num.* 7. Simanch. *instit. capit.* 24. Couar. Hostiens. *cap. Mulieres.* Adeo denique est communis, vt merito dixerit Nauarrus aliam à paucissimis Theologis defendi, & à Iurisperitis sacræ Theologiæ omnino expertibus. Probatur ex *cap. Erubescant. d.* 37. *cap. Consulisti 3. quæst.* 5. *capit. Cogitatio. de pœnit. d.* 1. *cap. Humana. 22. quæst.* 5. *Sicut. de simonia cap. Tua nos. eodem tit.* In quibus dicitur, occulta, & incognita soli Deo esse relinquenda, neque pertinere ad iudicium Ecclesiæ. Ratio est.